

OD REDAKCJI

Przedstawiamy w tym numerze Czytelnikom artykuły wynikłe z dyskusji na temat *Czy świat należy urządzić inaczej*, która odbyła się na posiedzeniu Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN w marcu 2013 roku.

Artur Pawłowski i Lucjan Pawłowski w artykule *Warunki trwałego, zrównoważonego rozwoju ludzkości* wychodząc z definicji zrównoważonego i trwałego rozwoju przedstawiają krytykę obecnie dominujących w świecie procesów społecznych i ekonomicznych, które prowadząc do wyczerpywania się zasobów naturalnych i degradacji środowiska nie zapewniają niezbędnych minimalnych warunków życia zarówno współczesnemu pokoleniu jak i przyszłym pokoleniom. Pomimo ogromnego wzrostu produkcji populacja ludzi nie korzystająca z dobrodziejstwa takiego rozwoju rośnie. Przyczyna takiego stanu rzeczy jest osłabienie zapoczątkowane przez Reagana i Thatcher reprezentacji związków zawodowych z jednej strony oraz powstania korporacji ponadnarodowych, często posiadających większy potencjał ekonomiczny od pojedynczych państw, z drugiej strony. To spowodowało zachwianie równowagi pomiędzy światem pracy i kapitałem. Na to nałożyła się deregulacja rynków kapitałowych co pozwala na prowadzenie spekulacji kapitałowych, na niespotykaną w dzisiejszych czasach skalę i w konsekwencji do przejmowania ogromnych środków bez tworzenia dóbr. Dlatego też za niezbędne dla trwałego rozwoju cywilizacji ludzkiej należy uznać powrót do paradygmatów sprawiedliwości wśród i międzygeneracyjnej bezpośrednio wynikających z idei zrównoważonego rozwoju jako czynników determinujących funkcjonowanie systemów społeczno-politycznych.

Maciej Cesarski w artykule *Kryzys istoty kapitalizmu* koncentruje uwagę na znaczeniu i roli infrastruktury osadniczej w realizacji trwałego rozwoju jako szansy zasadniczej zmiany urządzania świata. Podstawowym wnioskiem jest stwierdzenie, że rozwój infrastruktury osadniczej może być istotną – mało docenianą dotąd – platformą w przechodzeniu do autentycznego rozwoju trwałego. Przechodzenie to nie będzie jednak łatwe, gdyż wymaga zasadniczych zmian w światowych kręgach politycznych oraz zakwestionowania podstaw i istoty kapitalizmu.

Zbigniew Madej w artykule *Odwieczne kłopoty z pojmowaniem i pomiarem bogactwa narodów* wyraża opinię, że zawarte w tytule pojęcie *bogactwo narodów*, zapożyczone od Adama Smitha, jest wystarczająco pojemne, by pomieścić określenia pokrewne, które pojawią się w dalszych rozważaniach: arystotelesowską *obfitość środków potrzebnych dla domu i państwa*, markowski *społeczny produkt globalny* oraz współczesne *dochód narodowy* i *produkt krajowy brutto*. Jedne oznaczają, co prawda, cały zasób dóbr i usług, inne – okresowe przyrosty tego zasobu, ale wszystkie mieszczą się w pojęciu *bogactwo narodów*. Autor wyjaśnia, jaki typ badań stosowano, aby napełnić te określenia odpowiednią treścią, ile stuleci pochłonęły badania i jak kolejne sztafety pokole-

niowe przekazywały rezultaty badań swoim następcom. Autor wyraża też przypuszczenie, że uda się to osiągnąć w ramach proponowanego modelu B+R, który tym razem wykorzystany będzie na szlaku innowacji miękkich.

Barbara Piontek w artykule *Popyt jako instrument kształtowania porządku świata* podkreśla, że wraz z odejściem od gospodarki industrialnej do gospodarki postindustrialnej, większość z istniejących wcześniej barier gospodarczych straciło na znaczeniu. Dotyczy to w szczególności popytu, który może stać się narzędziem budowania ładu i urządzania świata, pod warunkiem rozbudowy różnych metod jego kształtowania. Ważna jest przy tym w szczególności kategoria popytu ciągnionego.

Konrad Prandeki, Katarzyna Nawrot i Mirosław Wawrzyński w artykule *Nowe centrum i nowe peryferia połowy XXI wieku* omawiają zmiany gospodarcze zachodzące na świecie, które spowodują, że w połowie stulecia układ sił będzie wyglądał odmiennie od współczesnego. Przewaga krajów wysokorozwiniętych będzie maleć na rzecz grupy ACI (ASEAN, Chiny, Indie). Wynika to nie tylko z tempa wzrostu gospodarczego, ale również rozwoju azjatyckich rynków. Wzrost wewnętrznej konsumpcji, jest efektem wysokiego poziomu inwestycji państwowych, młodej struktury demograficznej oraz procesów bogacenia się. Te czynniki powodują, że azjatyckie państwa mają szansę stać się potęgami gospodarczymi, jednakże nadal średni poziom życia będzie w nich niższy, niż w krajach rozwiniętych.

W dziale *Materiały nadestane* mamy też ciekawy artykuł Rafała Antosiewicza, Edwarda Kirejczyka, Katarzyny Nawrot i Konrada Prandekiego *Najważniejsze wyzwania gospodarcze świata w perspektywie roku 2050*, w którym autorzy wyrażają opinię, że dwa najważniejsze megatrendy najbliższych 40 lat to dotarcie rewolucji przemysłowej do krajów rozwijających się i dalszy postęp naukowo-techniczny, możliwy dzięki wynalezieniu mikroprocesora. Opisane w artykule wyzwania, to skutki tych dwóch megatrendów. W wymiarze przestrzennym będzie to przede wszystkim przesunięcie centrów gospodarczych z Europy i Ameryki Płn. na Daleki Wschód i do Ameryki Płd. Zmiany będą dotyczyć produkcji, handlu, kapitału i znaczenia walut narodowych. Można oczekiwać postępu w globalizacji, w tym zbliżenia regulacji prawnych na całym świecie. Prognozy dotyczące wyczerpywania się większości surowców nie powinny się sprawdzać, a największym problemem w skali świata będzie prawdopodobnie dostęp do wody właściwej jakości. Maleć będzie liczba miejsc pracy, z trudnymi dziś do przewidzenia skutkami społecznymi i politycznymi. Narastać będzie koncentracja ludzi w wielkich miastach. Konsumpcja rosnąć będzie szybko na rynkach wschodzących, bardzo wolno w krajach obecnie rozwiniętych. Do 2050 r. zdrożeje wykwalifikowana siła robocza i ziemia w wielkich miastach, mniej woda, surowce i ziemia uprawna, jeszcze mniej niewykwalifikowana siła robocza, zaś koszt kapitału relatywnie stanieje.

Bartosz Szukalski w artykule *Instrumenty regulacyjne wykorzystywane przez system rezerwy federalnej oraz europejski bank centralny w okresie kryzysu finansowego 2007-2009* porównuje instrumenty interwencji Systemu Rezer-

wy Federalnej (SRF) i Europejskiego Banku Centralnego (EBC) w okresie kryzysu 2007-2009. Artykuł składa się z trzech części merytorycznych. W pierwszej przedstawiono krótki opis przyczyn i przebiegu kryzysu. Druga prezentuje instrumenty interwencji EBC-u. Trzecia przedstawia regulacje na rynku pieniądza prowadzone przez SRF w okresie 2007-2009.

W części *Ze świata* omawiamy zmiany poglądów ekonomistów światowych i polskich na temat wolnego rynku po rewolucji informacyjnej, a także przedstawiamy parę nowinek naukowych: rekord szybkości w tworzeniu nowych szczepionek antywirusowych oraz bardzo powolne i mało adekwatne testowanie działania komputerów kwantowych.

Numer kończy *Kronika* niedawnych prac Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN.

Zespół Redakcyjny